

Mobbning till mord på medicinklinik

Karin Wahlberg. **hon som tittade in**. 328 sidor. Stockholm: Wahlström & Widstrand; 2002. Pris ca 259 kr. ISBN 91-46-18267-5.

Recensent: Lars Erik Böttiger, professor, Saltsjö-Boo.

II Omslaget till Karin Wahlbergs debutroman »Sista juren« hade operationshandskar på omslaget. På hennes nya bok »hon som tittade in« – titeln är tveetydig och innebär inte det man vanligen förknippar med uttrycket – slingrar sig i stället ett stetoskop som en orm runt omslaget i rött. Bilderna är symboliska, den första boken utspelas på en kirurgiklinik, den nya på medicinkliniken på samma sjukhus, i en mindre, anonym stad i södra Sverige – några personer uppträder i båda böckerna.

»Unputdownable« spänningsroman

Författaren berättade själv på senaste riksstämman att hon inte ville skriva från sitt eget sjukhus (Universitetssjukhuset i Lund) och inte från sin egen specialitet, obstetrik. Det är nog bra att det sjukhus hon valt som skådeplats inte finns i verkligheten – så många personliga konflikter på så många kliniker verkar nästan för illa för att vara sant. Och det är det inte heller – i efterordet skriver hon med stora bokstäver: DETTA ÄR FIKTION. Hon fortsätter: »men om det hade hänt, så kunde det ha handlagts på detta sätt«.

Hon kallar sin bok »en spänningsroman« – en ny genrebestämning, som jag inte hört tidigare. Spänningshuvudvärk är däremot ett känt begrepp, och jag tror att man kunde få det om man hindrades läsa ut den här boken, den är vad engelsmännen kallar »unputdownable!«

Själv-mord och mord i spännande intrig

Upptakten är vinterkall och mörk, natten stjärnklar. Doktor Johan Söderlund, utmobbad från medicinkliniken, som »up-

penbarligen var ett jäkla råtthål«, står beredd att ta livet av sig. Han gör det så raffinerat att han i full fart på skidor kastar sig ut framför en passerande bil, som han noga valt ut – den ägs och körs av en av hans kolleger, en av hans tidigare plågoandar på kliniken, där droppen som tvingade Johan Söderlund att lämna den föll när man spred ut ett rykte att det fanns barnporr i hans dator.

Dödsfallet uppfattas som det självmord det också är, och det dröjer ganska länge innan historien förs vidare. Under tiden hinner man återknytta bekantskapen med kirurgen Veronica från förra boken, nu sambo med kriminalkommisariern och i sen grossess med hans barn – »vad du använder gammaldags ord«, säger någon – och man lär känna den polisstyrka som kommissarie Claesson leder och de problem som finns inom den gruppen. Men arbetet tar fart när man hittar överläkaren på medicinkliniken, den duktiga doktor Laura Ehrenswärd – namnet hade hon gift sig till – mördad i sitt eget hem, skjuten på nära håll med flera skott.

Psykologiskt trovärdiga sidospår

Polisen saknar från början alla spår, och sidoberättelserna, väl berättade och psykologiskt helt trovärdiga, får stor plats. Även om det dröjer innan mordutredningen kommer igång på allvar, hålls spänningen hela tiden vid liv, man får lära känna den lilla staden och människorna som bor och arbetar i den, man blir bekant med Kirres kiosk, där godisgrisarna, som är många, tillfredsställer sina behov, bl a genom köp av Mintolux, kola med hårt mintöverdrag – ett sådant papper hittas vid liket.

Upplösningen blir dramatisk med en skottskadad polisman, men på slutet går det fort. Ett gott betyg åt Karin Wahlbergs spänningsbok är att trots att hon tidigt ger vinkar om vem som är mördaren, håller hon det slutliga svaret öppet och spänningen på höjdpunkt genom flera möjliga sidospår.

Professionell författare

Karin Wahlberg berättade vid sitt framförande på riksstämman att hon fann den avkoppling hon behövde från dagens tunga läkararbete genom att skriva. Hon nämnde också att hon, i samband med makens förflyttning, bytt yrke en gång tidigare och börjat läsa medicin vid mogen ålder och nu i 50-årsåldern just blivit specialist i obstetrik och gynekologi.

Jag hoppas att hon inte behöver byta yrke en gång till, men hon skriver så bra att det ligger nära till hands att skrivan-

de på heltid kunde bli hennes tredje yrke. Vilken väg och vilken form hennes fortsatta skrivande tar må vara hennes ensak

– själv hoppas jag på en ny spännande roman.

P S Jag ser att jag har använt orden »spänningen« och »spännande« ovanligt många gånger – det må väl vara bevis nog för att »hon som tittade in« verkligen är en »spänningsroman!« D S

En lycklig människa blir drabbad man!

Claes Andersson. **Dessa underbara stränder, förbi glidande**. 57 sidor. Stockholm: Bonniers; 2002. ISBN 91-0-0573.

Recensent: Lars Erik Böttiger, professor, Saltsjö-Boo.

II Claes Andersson, vår mångkunnige kollega i Finland – skald, psykiater, jazzmusiker, fotbollsspelare, partiledare, kulturminister – ja, jag vet inte allt han kan kalla sig – förklarade i sin förra diktsamling att han var »En lycklig människa« (1996). Nu är bilden en helt annan, färgen en annan (»Grått, grått, jag älskar grått«).

»Blanda alla färger och rör ihop dem för hand:
Sätter dem i åldrandets ugn
på låg kroppsvärme.
Gräddar i fyrtio år.
Tar ut den eldfasta formen.
Där har Du din egen färg, den grå,
din genuint äkta Personliga grå.«

Grå är hans bild som blickar emot oss på omslaget, nedslagen hans blick – var har den lyckliga människan tagit vägen?

»Tala om vad du varit med om«
skriver han och det gör han:
»Sågades mitt bröstben itu
med motorsåg
Togs fram mitt dansande hjärta.
Syddes en ven från underbenet
in i hjärtat
Leddes blodet förbi kalken där blodet
stockat sig.«

Han känner sig som om han »blivit påkörd av vältar och pansarvagnar«. (Liknelsen är intressant, jämför med Eva Nyh, som jag skrev om i Läkartidningen 2001;98:5684, som genomgått bennmargstransplantation och kände sig som »överkörd av en spårvagn«.)

Claes Andersson har genomgått en bypass-operation och blivit en annan, livet är ett annat, färgen grå, stämningen dyster:

»Allt jag har är till salu«
»Jag säljer inte för att bli rik utan för att bli fattig«
»Inget ljus är som människans ljus. Varför klaga över att floderna strömmar förbi, dessa underbara stränder, förbi glidande.«

Trots det förändrade stämningläget är detta åter en diktsamling som fångslar med sina tankar och funderingar över vad han varit med om:

»Jag hade ett bra liv. De kvinnor jag älskade älskar jag fortfarande. Mina barn och barnbarn var mig en ständig källa till glädje och förundran. Inom läkekonsten, litteraturen, musiken och idrotten fann jag den glädje och tillfredsställelse som man upplever med den som man ägnat all sin kraft och sitt kunnande.«

Han talar om vad han saknar och vad som skall komma:

»Tids nog försinner vi i jorden
och rörs ner i den fossila mixen.«

Den här anmälan har skalden i huvudsak skrivit själv, och jag har citerat. Det finns så mycket att glädjas åt, att fundera över – läs vad den lyckliga människan Claes Andersson tänker inför döden.

Natur och arkitektur i storstad

Nils-Erik Landell. **Fåglar, blommor, hus och träd i Stockholm.** 188 sidor. Stockholm: Carlsson Bokförlag AB; 2002. Pris ca 249 kr. ISBN 91-7203-437-8.

Recensent: Nils O Sjöstrand, professor, institutionen för fysiologi och farmakologi, Karolinska institutet, Stockholm.

■ I varje läkargeneration brukar det finnas några få som förtjänar att kallas kulturpersoner. De deltar i det allmänna kultursamtalet med skrifter och debattartiklar, och deras verksamhet överskri-

der läkargärningens vanliga gränser. I min generation, vi som föddes 1935–1940, är det inte så många. P C Jersild och Nils-Erik Landell är väl de mest kända.

Vandringar i Stockholms naturområden

Nils-Erik Landell har vid det här laget givit ut ett 40-tal böcker. Flera av dem kan rubriceras som naturböcker eller essäsamlingar byggda kring naturiakttagelser. Stockholms flora och fauna har Landell tidigare behandlat, men den nya boken anlägger delvis andra aspekter än den föregående och behandlar från natur- och arkitektursynpunkt spännande områden i hela Storstockholm. Till saken hör att Nils-Erik Landell är en flitig ledare av vandringar i Stockholms mest intressanta naturområden.

Historik och anekdoter

Just kombinationen av naturen med husen och stadsplaneringen ger, tillsammans med det breda greppet på Stockholm, Landells bok dess stora värde. Detta förhöjs ytterligare av en klar, roande och med historik och anekdoter kryddad stil. Ibland blir det kanske litet mycket av katalog när man läser boken på rummet. Men detta motiveras av att boken också skall fylla funktionen av vägledning inför det egna vandrandet. Då brukar man uppskatta detaljrikedom. Och som vägledning fungerar boken utmärkt. Jag har själv använt den som sådan och blivit varse åtskilligt som jag tidigare inte iakttagit. Den är dessutom rikligt försedd med författarens egna, ofta mycket vackra, fotografier.

Spår av historiska örtagårdar

För medicinaren är det särskilt intressant att följa resterna av tidigare örtagårdsplanteringar. I schaktmassorna vid Haga Norra grindar inte alltför långt från Karolinska sjukhuset dök för tio år sedan Belladonna upp. Kanske hade den utvecklats från frön i Klara klosterträdgård? Schaktmassorna härörde bland annat från Klarakvarteren. Nu garderar Landell klokt nog för annat ursprung. För övrigt behandlar han områdena runt Karolinska sjukhuset och institutet ganska noggrant, och de är onekligen intressanta från både natur- och kultursynpunkt.

Själv väntar jag bara på en ny rävfamilj. Före rävskabben och motorleden, som skar bort stycken mellan järnvägen och sjukhusområdet, bodde en sådan i det nu försvunna lagerområdet. De förvildade kaninerna som dykt upp under 1990-talets slut i stora mängder i Kungsholmens och Solnas randområden, inklusive sjukhusets och institutets

marker, skulle behöva en naturlig avnämning.

Bok för intresserade stockholmare

Boken bör finnas i varje av sin stad intresserad stockholmares hem. Många kommer att se något nytt där man tidigare bara såg stenöken och »ogräs«. Men även besökare som kommer tillfälligtvis till huvudstaden och vandrar i den och dess omgivningar torde ha stor glädje av den. Storstaden är inte bara kultur utan också natur. Ibland förvånansvärt rik sådan. Till den upptäckten leder oss Nils-Erik Landell i sin nya bok. Gå och köp den.

Vinnare i boklotteriet

Följande prenumeranter har vunnit Ludvig Igras bok »Den tunna hinnan mellan omsorg och grymhet«, från Natur och Kultur, som lottades ut i nr 21/02:
Kerstin Gudmundson, Umeå
Kerstin Fredin, Umeå
Michael Backhaus, Skövde
Sven Ekesrydh, Holmsund
Sara Bromander, Malmö

Vi gratulerar vinnarna och tackar alla er som deltagit i vårt boklotteri genom att sända in vykort. Ni som inte vann den här gången, ge inte upp! Det kommer fler chanser med nya spännande böcker.